

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus III. Quibusdam prænotatis, & statutis circa legis promulgationem ex receptis apud omnes principiis, exponitur sensus quæstionis à Recentioribus necessario vel intentus vel intendendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

tur omnes isti, inquit Terillus, nobiscum sunt: idest, omnes omnino, tam antiqui, quam Recentiores. Bellè!

51. Addo ego specialiter D. Eximium multò apparentius Terillo suffragantem; nam in 1.2. tr. 3. d. 12. sect. 5. n. 7. sic pronuntiat, *Quandiu rationaliter dubitatur, an lata sit (lex), non est sufficienter promulgata.* Et iterum sect. 6. n. 8. *Quandiu est iudicium probabile, quòd nulla sit lex prohibens, vel precipiens actionem, talis lex non est sufficienter proposita, vel promulgata homini.* En totum conquisitum auctoritatis robur.

ARTICULUS III.

Quibusdam prænatis, & statutis circa legis promulgationem ex receptis apud omnes principes, exponitur sensus questionis à Recentioribus necessario vel intentus, vel intendendus.

52. **A**D impugnandum, & expugnandum prædictum Terilli principium, tot, & tam clara suppetunt argumenta, ut ejus falsitatem non solum evidenter demonstrent, sed magnam insuper admirationem ingenerent, quòd opposita veritas potuerit aliquando in questionem adduci. Interim tamen Terilli principium tanquam moraliter certum, & evidens à Recentioribus circumfertur. Certè Terillus ipse sic de illo pronuntiat, *ratio est adeo patens, & efficax, ut veritatem prorsus evincat.* Sed quia nostrorum argumentorum nihilominus vim præficientes, promulgationis terminos passim confundunt, ut si aliud non possint, tenebras saltem vocum offundant, pauca circa rem istam apud Doctores omnes explorata, & extra omnem controversiam posita, stabilire prius oportet, quibus proprius, ac liquidus promulgationis conceptus pateat, indeque proprius etiam, legitimusque sensus Recentiorum,

quantumvis velint, latere non possit.

Conceptus proprius promulgationis legis, & duplex ipsius acceptio.

53. **L**Ex, ut jam diximus, ex conceptu suo est regula humanarum actionum objectiva, & extrinseca, quæ proinde, ut dirigere, ac regulare subditos possit, proponi ipsis, & applicari debet per sui notitiam, & cognitionem. Potest verò considerari in ordine ad hunc finem, & effectum suum proprium, in actu primo proximo, vel remoto, seu, quod in idem redit, ut incompletè tantum, inchoativè, imperfectè, ac vialiter se habens; vel porius, ut jam ultimò constituta, consummata, & perfecta in ratione legis actualis.

54. Lex in actu remoto ad regulandum, sive incompletè sumpta (quæ simpliciter dicitur lex in potentia, & in actu primo) est imperium, intentio, seu voluntas legislatoris, apud ipsū adhuc existens, & necdum subditis manifestata. At verò lex in actu primo proximo ad prædictū effectum (quæ absolute vocatur, & est revera lex in actu secundo, idest, completa in ratione legis) importat insuper intimationem, seu manifestationem subditis factam, quæ dicitur promulgatio legis, & juxta communissimam omnium sententiam, complet, & constituit partialiter, essentialem legis conceptum, ideòque à D. Thoma communiter repro expimitur in ipsa quidditativa definitione legis; sic enim S. Doctor legem definit, *Ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam communitatis habet, promulgata.*

55. Est autem promulgatio strictè sumpta publica quædam manifestatio, & intimatio legis in actu primo acceptæ, seu voluntatis legislatoris, facta ad communitatem, vel rem publicam subditorum, ea intentione, & fi-

Terill. 2. p.
de Regu.
mo. q. 53. n.
12.

D. Tho. 1.
2. q. 90. a. 4.
ad 1.

& sine, ut firma, ac stabili manens, ad singulorum notitiam veniat, cunctosque dirigat, & obstringat ad faciendum, vel non faciendum id, quod per legem ipsam præcipitur, aut prohibetur. Quare non tantum ex consuetudine apud omnes gentes recepta, aut ex communi Juris præscripto, sed ex ipsa natura rei, prædicta promulgatio requiritur in omni lege, saltem positiva. Nam de lege naturæ in ipsis cordis tabulis scripta, alia est ratio promulgationis, ut ex se satis constet, & ex dicendis etiam constabit.

56. Ratio autem est manifesta: quia voluntas legislatoris, cum sit absolute contingens, & liberè ab ipso concepta, atque adeo non possit in se ipsa cognosci, nequit habere vim, aut efficaciam ullam ad dirigendum, & obligandum subditos, proindeque nec legis rationem, quoad usque sufficienter communitati manifestetur per aliquam solemnem ceremoniam (juxta formam, ac ritum cujusvis gentis, aut reipublicæ proprium, qui multiplex, ac varius solet esse), ratione cujus perpetuitatem quamdam, & stabilitatem acquirat, ut moraliter possit tempore competenti devenire in singulorum subditorum notitiam. Utrique lex humana est regula communis, & publica, ad quam sensibilis, & humana communitas debet se in operando conformare: ergo proponi debet ipsi communitati publico quodam, ac sensibili signo; neque enim potest per particularem, atque privatam propositionem causare effectum universalem à conditore legis intentum, qualis est obligare, & dirigere communitatem ad operandum.

57. Audiatur in id ipsū D. Thomas, ex propria ipsius legis ratione promulgationis necessitatem deducens: *Lex (inquit) imponitur aliis per modum regulæ, & mensuræ. Regula autem, & mensura imponitur per hoc quod applicatur his, quæ regulantur, & mensurantur. Unde ad hoc quod lex*

virtutem obligandi obtineat, quod est proprium legis, oportet quod ipsa applicetur hominibus, qui secundum eam regulari debent: talis autem applicatio fit per hoc quod in notitiam eorum deducitur ex ipsa promulgatione. Unde promulgatio ipsa necessaria est ad hoc quod lex habeat suam virtutem. Hæc Angelicus Doctor.

58. Sed enim, sicut lex publico aliquo signo manifestari debet communitati, quam respicit immediate, ac directe, sic minime requiritur ad sufficientem legis promulgationem, ut singulis personis sigillatim manifestetur, aut in earum notitiam veniat, ut expressè deceditur cap. 1. de Postulat. Prælato. Ubi omnes id notant, non tanquam jure tantum positivo præscriptum, sed ut ex jure ipso naturæ, & proprio legis conceptu, consequens. Porro lex, prout distinguitur à particulari præcepto, per se immediate respicit communitatem, ad quam proinde fieri debet manifestatio, & promulgatio ipsius, non autem ad personas singulas. Præterea hoc sufficit ad firmandam legem, ipsamque sufficienter stabiliendam, ut à singulis subditis sciri possit, propriusque ipsius sensus investigari. Tandem particularis intimatio legis ad singulas personas communitatis, non solum est difficilis, sed etiam regulariter, & humano modo impossibilis, unde etiam lex ipsa impossibilis fieret in magnum reipublicæ damnum.

59. Itaque definita legislatoris voluntas, quemadmodum, si necdum manifestata est, & promulgata communitati, minime habet rationem legis, neque vim ullam ad obligandum, sed potest licite non attendi, & impunè violari citra culpam, etiam ab eo, qui evidentem notitiam talis voluntatis haberet; sic etiam semel posita publica illa promulgatione, statim intelligitur ultimò consummata, ac perfecta in ratione legis actualis, adeoque cum plena virtute, & efficacia omnimoda ad obligandum

P

D. Tho.
ibidem ad
2.

dum subditos omnes, etiam eos, ad quos notitia ipsius inculpabiliter nondum pervenit, uti re ipsa de facto obligat in actu primo, & quantum est ex se, reddens cunctis objectum legi contrarium illicitum, & malum absolute, & per se loquendo, quamvis legis transgressio non imputetur ipsis ad culpam ob ignorantiam ejus involuntariam. Illi (inquit D. Thomas), coram quibus lex non promulgatur, obligantur ad legem observandam in quantum in eorum notitiam devenit per alios, vel devenire potest promulgatione facta.

60. Id ipsum clarè constat ex Pontificiis Constitutionibus, in quibus ordinaria, & consueta clausula est, *Volumus quòd presentes littere ad valvas Basilicarum, &c. affixæ, omnes ita arceant, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent*. Patet igitur, legem per solemnem, ac publicam sui promulgationem plenè constitui in ratione legis habentis consummatam, perfectamque virtutem ad obligandum subditos omnes, etiam eos, ad quos notitia ipsius necdum pervenit.

61. Enim verò notitia particularis, quam subditus acquirit de lege promulgata communitati, nullo modo constituit, neque complet legis virtutem, sed eam præsupponit adæquatè, & perfectè constitutam. Solum ergo requiritur ut applicatio quædam, approximat, seu propositio actualis ipsius legis, ut possit ejus virtus actu influere intentionaliter, & moraliter, hoc est, cognoscentem dirigere, & obligare in actu secundo: quemadmodum in physicis virtus agentis adæquata, & completa in ratione virtutis, exigit nihilominus applicationem, & approximationem ad passum, ut agat in actu secundo. Solet quidem nonnunquam notitia ista vocari etiam legis promulgatio, latè, & improprie accepta promulgationis voce. Sed, quidquid de hoc sit, certum est apud omnes, ipsam non con-

stituere, adhuc inadæquatè, sed solum applicare, & expedire actu, legis virtutem.

Hæc certa omninò sunt, & extra dubium omne constituta apud omnes Doctores, seu Theologos, seu Jurisconsultos.

§. II.

De qua igitur legis promulgatione vel loquantur Probabilistæ, vel loqui debeant, si opportune loquantur

62. **J**am ergo Recentiorum assertio non procedit de posteriori, nempe lata, & impropria promulgatione legis, sed de priori illa publica, atque communi, quæ stricta, ac propria promulgatio est; id, quod Terillus sæpè palàm fatetur, sæpè etià videtur meticolosè subterfugere, ut constet, vel ex ejus argumentis art. 2. productis. Cæterum frustra tergiversatur, & veritatis ictum declinare contendit; nam recursus ipsius ad legis non promulgationem, nisi in hoc sensu stricto procederet, inutilis evaderet ad ipsius intentum: immò non aliud foret, quàm circulus quidam vitiosus, & futilis petitio principii.

63. Sanè promulgatio non pressè, sed latè, ac improprie usurpata pro notitia particulari, qua subditis lex innotescit, non constituit, ut vidimus, adhuc partialiter, legis essentiam, sed ipsam præsupponit adæquatè jam constitutam: ergo non potest lex deficere re ipsa, & quoad substantiam suam, ex defectu promulgationis in sensu improprio, ac lato usurpatæ. At, nisi lex re ipsa, & quoad substantiam suam deficiat, Probabilissimi moderni fabrica nullaratione potest subsistere, ut demonstravimus art. 1. Igitur Recentiorum recursus ad legis non promulgationem, nisi hæc strictè accipiatur, inutilis omninò foret ad propugnandum Probabilissimum.

64. Præterea totum dissidium no-

ARTICULUS IV.

Præsumptum Terilli principium de insufficienti legis promulgatione in primis est aperte contra Theologos omnes, etiam contra ipsum Terillium: immò videtur esse manifestè contra Scripturam.

nostrum cum Recentioribus Probabilistis circa controversiam potissimam, in eounicè vertitur; utrum quando lex nobis actu proponitur, aut intimatur, per opinionem æquæ, vel magis verosimilem, quàm sit opposita; quæ favet libertati; & negat legis obligationem, sit nobis satis cognita, & intimata, ita ut nos obliget in actu secundo? Ergo si Recentiores, dum id negant, quia lex in hac hypothese satis promulgata non est, promulgationem non propriam, ac strictam, sed latam, & impropriam loquantur, hoc est particularem legis notitiam, & propositionem actualem, circulum facient planè ridiculum, & aperte principium petent. Certè eorum discursus, terminis explicatis, hunc faciet sensum: *lex in præfata hypothese non obligat ad sui observationem, quia satis nobis non est proposita: ideo verò proposita satis non est, quia satis nobis non est proposita.* Hic autem planè absurdus, ac ridiculus circulus est.

Patet igitur, sensum præsentis controversiæ, quem Terillus, & reliqui post ipsum Recentiores, vel intendunt, vel debent omnino intendere, nisi quæstionem sibi prorsus inutilem, immò verò ridiculam movere velint, procedere de promulgatione rigorosè, ac strictè accepta, quæ constituit partialiter essentiam legis, & ex cuius defectu lex deficit re ipsa, & nullam habet vim obligandi.

Quantum verò in hoc sensu assertio Recentiorum aliena sit ab omni veritatis specie, demonstrare jam aggrediamur, quandoquidem, & hoc demonstrandum à nobis sit; quod certè satis miserum est.

65. **S**ufficere profectò deberet, ut absque alio examine prorsus rejiceretur, quod omni Doctorum suffragio destitutum penitus esset. Quale nanque esse potest in re tanta principium illud adeò in Theologia novum, & inauditum, ut à Terillo primitus adinventum, neminem ante ipsum habeat Auctorem? Verum non modò nullos, vel occultos, habet patronos, sed etiam omnes, nemine dempto, adversarios apertos sustinet, etiam primum ipsius inventorem, ut sit (quod dictu mirabile est) ingratus ab origine sua, vel propriis parentibus error.

Et in primis Doctores omnes, qui benignam sententiam respuunt, idest antiquos omnes ante Bartolomæum à Medina, & plurimos etiam post ipsum, non est opus commemorare. Quot verò sint, & quanti: scilicet non meri Summistæ, sive conscientiæ casuum Compilatores, aut Collectores, qui gregatim, ut ajunt, instar avium, & ovium alios sequentes, communem opinionem sua subscriptione confirmant, sed Theologi Scholastici, & Doctores graves, ac docti, qui rem plerumque ex professo tractaverint; quidquid in imperitum vulgus spargant vulgares quorundam fabellæ, supra summatim diximus, & suo loco fusè monstrabimus. De horum ergo mente cum in presenti dubium esse non possit, ad ipsos nostros adversarios veniamus.

Supra controvers. 4. a. 5. n. 51.